

**EKSPLORIMI I PROCESIT KONJITIV TË FORMAVE NEGATIVE NË
SHQIP DHE ANGLISHT (ME STUDENTËT E VITIT TË PARË, MASTER):
STUDIM KRAHASUES I STRUKTURAVE POHORE DHE MOHORE.**

MSc Gentiana Bidollari

Departamenti i Gjuhës Angleze
Fakulteti i Gjuhëve të Huaja, Universiteti i Tiranës
E-mail: gentiana.bidollari@unitir.edu.al

PËRMBLEDHJE

Ky studim shqyrton se si studentët shqiptarë, të cilët flasin shqip dhe anglisht, i trajtojnë format negative në mënyrë konjitive në të dyja gjuhët. Në këtë studim morën pjesë dyzet studentë nga Fakulteti i Gjuhëve të Huaja në Tiranë, ku për ta anglishtja ishte gjuha e tretë që zotëronin. Nëpërmjet një pyetësoi me dhjetë pyetje, u mblodhën të dhëna sasiore dhe cilësore nga studentet, të cilët morën pjesë në këtë studim krahasues. Studimi gjeti ndryshime të qarta në përpunimin konjitiv dhe evidentoi se formimi i strukturave të formës mohore ndikohet ndjeshëm nga aftësia e të folurit shumë gjuhë. Studimi theksoi vështirësinë e të kuptuarit të formave mohore. Vëzhgimi i metodave specifike të gjuhës nënvizon ndikimin e strukturës së gjuhës në proceset njohëse. Rezultatet gjejnë aplikim në teknikat e mësimin të gjuhës dhe të përkthimit, si dhe avancojnë njohuritë tona për përpunimin e mohimit në mjedise ku fliten shumë gjuhë.

Fjalët çelës: negociim, fjali negative, artikulum, dygjuhësi

ABSTRACT

This study examines how native Albanian speakers and participants who are multilingual in Albanian and English handle negative statements cognitively in both languages. English was the third language of forty students from the Faculty of Foreign Languages in Tirana, who participated in a mixed-method comparative study design. The study found clear variations in cognitive processing, and that the formation of denial strategies is significantly influenced by multilingual ability. The study highlighted the difficulty of negation understanding. The observation of language-specific methods underscores the impact of language structure on cognitive processes. The results have applications for language learning and translation techniques as well as advance our knowledge of negation processing in multilingual settings.

Keywords: negotiation, negative sentences, articulation, bilingualism

Hyrje

Një tipar themelor i gjuhës njerëzore është mohimi, i cili na mundëson të përcjellim mungesën, mohimin dhe pohimin e çdo gjëje (Horn & Kato, 2000). Megjithëse aspektet sintaksore dhe semantike të mohimit janë shqyrtuar tërësisht, ka ende shumë për të mësuar rreth mekanizmave njohës të përfshirë në kuptimin dhe ndërtimin e fjalive negative (Giannakidou, 2011; Huddleston & Pullum, 2002). Krahasimi i përpunimit të thënieve negative dhe pohuese nga folësit mund të hedhë dritë mbi proceset mendore që qëndrojnë në themel të përpunimit të gjuhës (Blanchette, 2015; Labov, 1972).

Duke krahasuar mënyrën se si pohimet negative përpunohen në mënyrë konjitive në shqip dhe anglisht, ky studim synon të kontribuojë në zvogëlimin e një hendeku të konsiderueshëm kërkimor. Dallimet midis këtyre dy gjuhëve janë intriguese, sepse shqipja lejon formimin e mohimeve të dyfishta dhe të shumëfishta me lehtësi më të madhe se anglishtja, e cila dihet të jetë më e kufizuar në këtë drejtim (Domi, 2002; Turano, 2000). Si tiparet universale, ashtu edhe ato specifike gjuhësore të këtij fenomeni gjuhësor mund të sqarohen duke parë variacionet njohëse në mënyrën se si folësit e këtyre gjuhëve e kuptojnë dhe interpretojnë mohimin.

Ky studim eksploron mekanizmat njohës që qëndrojnë në themel të të kuptuarit të fjalive negative. Rezultatet mund të kenë një ndikim të rëndësishëm në përkthimin, mësimin e gjuhës dhe të kuptuarit tonë të përgjithshëm se si mendja njerëzore i trajton vështirësitë e mohimit. (Xherija, 2014; Çeçe, 2014). (faqe 1-2) Pyetja e hulumtimit është: Si i përpunojnë folësit e anglishtes dhe shqipes fjalitë mohuese dhe cilat janë ndryshimet midis dy gjuhëve për sa i përket kuptimit dhe prodhimit të mohimit?

1. Konsultimi i literaturës

1.1. Përpunimi kognitiv i mohimit

Si gjuhësia njohëse ashtu edhe ajo psikolinguistike kanë treguar interes për përpunimin kognitiv të mohimit. Negacioni, sipas Horn (2010), është një tipar bazë i gjuhës njerëzore që na mundëson të përcjellim mungesën, mohimin dhe përgënjeshttrimin e çdo gjëje. Giannakidou (2011), i cili pretendon se mohimi është një komponent thelbësor në përfaqësimin e kuptimit në gjuhë, i jep mbështetje këtij këndvështrimi. Studime të shumta kanë shqyrtuar proceset njohëse të përfshira në të kuptuarit dhe prodhimin e fjalive negative. Studiuesit kanë zbuluar se elementët semantikë dhe sintaksorë luajnë një rol të rëndësishëm në ndikimin se si ne interpretojmë mohimin (Huddleston & Pullum, 2002; Labov, 1972) (fq. 45-48).

1.2. Mohimet në anglisht dhe shqip

Mënyra se si përdoret ai mohim në dy gjuhët që po studiohen – shqip dhe anglisht – paraqet një ndryshim intrigues. Dihet se mohimet e dyfishta dhe të shumëfishta përdoren tepër rrallë në anglisht, me një preferencë të qartë për mohimin e vetëm (Huddleston & Pullum, 2002). Nga ana tjetër, shqipja është më e butë kur bëhet fjalë për përdorimin e mohimit (Domi, 2002; Turano, 2000) (fq. 112-115) dhe lejon lehtësisht mohimin e dyfishtë dhe të shumëfishtë. Sfondet historike dhe kulturore në të cilat kanë evoluar gjuhët i janë atribuar këtij variacioni në modelet e mohimit (Çeçe, 2014; Xherija, 2014) (fq. 78-81).

1.3. Mekanizmat njohës të mohimit

Mënyra në të cilën njerëzit interpretojnë mohimin në gjuhë është shpjeguar nga disa sisteme njohëse. Nocioni i mohimit si një operator kognitiv është një hipotezë e spikatur që sugjeron se mohimi është një funksion njohës thelbësor që përmbys polaritetin e një propozimi (Blanchette, 2015). Studimet mbi përpunimin kognitiv të mohimit kanë dhënë prova në favor të kësaj ideje, duke treguar se mohimi përpunohet ndryshe nga fjalitë po-hore (Klima, 1964; van der Wouden, 1994) (fq. 201-205).

1.4. Dygjuhësia dhe mohimi

Megjithëse kërkimi mbi mohimin në kontekste shumëgjuhëshe është ende në fillimet e tij, ai tashmë ka prodhuar kuptime të vlefshme se si mohimi përpunohet në mënyrë konjitive. Studimet kanë treguar se në varësi të gjuhës që flasim, dygjuhëshit mund të përdorin mohimin në mënyra të ndryshme (Domi, 2002; Turano, 2000) (fq. 156-159). Sipas Çeçe (2014) dhe Xherija (2014), dygjuhëshit mund të kenë nevojë të përdorin procese njohëse më të sofistikuara për të pajtuar pabarazitë në modelet e mohimit në gjuhët e tyre, duke nënkuptuar se mekanizmat njohës specifikë të gjuhës mund të përfshihen në përpunimin e mohimit (fq. 220- 225).

2. Kuadri teorik

2.1. Përpunimi kognitiv i mohimit

Në gjuhësinë kognitive dhe psikolinguistikën, procesi kompleks i përpunimit të mohimit në tru ka tërhequr shumë interes. Funksioni themelor i mohimit në gjuhën njerëzore, i cili lejon paraqitjen e mohimit, kontradiktës dhe mungesës, theksohet nga akademikë si Horn (2010). Giannakidou (2011) thekson edhe më shumë se sa ven-

dimtar është mohimi për përcjelljen e kuptimit në kontekste gjuhësore. Ndërveprimet komplekse ndërmjet elementeve sintaksore dhe semantike që ndikojnë në mënyrën se si kuptohen dhe prodhohen fjalitë negative kanë qenë objekt i një studimi të gjerë nga Huddleston dhe Pullum (2002) dhe Labov (1972) (fq. 45-48).

2.2. Shenjat gjuhësore në përpunimin e mohimit dygjuhësh

Një fushë e rëndësishme e kërkimit është se si sinjalet gjuhësore ndikojnë në përpunimin e mohimit dygjuhësh. Hulumtimet kanë treguar rëndësinë e shënuesve gjuhësorë, si rendi i fjalëve dhe strukturat gramatikore, për të ndikuar se si njerëzit dygjuhësh interpretojnë mohimin. Shembuj të këtyre studimeve janë ato të kryera nga Klima (1964) dhe van der Wouden (1994). Për shembull, studimet mbi kuantifikuesit verbalë në kontekstet e fjalive pohore dhe mohuese kanë treguar se si sinjalet gjuhësore ndikojnë në përpunimin njohës të mohimit nga ana e dy gjuhëve (studim kroat, 203–220).

2.3. Përpunimi i mohimit në dygjuhësh kinezisht-anglisht

Hetimi i përpunimit të mohimit në dygjuhësh që flasin kinezisht dhe anglisht ofron perspektiva të reja magjepsëse mbi mënyrat në të cilat sinjalet gjuhësore nga gjuhët e ndryshme ndikojnë në proceset njohëse. Studimet nga Domi (2002) dhe Turano (2000) kanë treguar se në varësi të gjuhës që përdorin, njerëzit dygjuhësh mund të shfaqin modele të ndryshme të përdorimit të mohimit. Veçanërisht, shenjat gjuhësore janë thelbësore në përcaktimin se si dygjuhëshit përshkojnë mohimin, me pasoja për teknikat e përpunimit kognitiv, sipas një studimi mbi përpunimin e mohimit në dygjuhësh kinezë-anglisht (Përpunimi i mohimit në dygjuhësh kinezë-anglisht, 2022).

2.4. Efektet specifike të gjuhës në përpunimin e mohimit

Studimi i ndikimeve specifike të gjuhës në përpunimin e mohimit nxjerr në pah marrëdhënien komplekse midis gjuhës dhe mendimit. Hulumtimet e kryera nga Marian dhe Neisser (2000) dhe Matsumoto dhe Stanny (2006) kanë dhënë një pasqyrë të mënyrave në të cilat gjuha e përdorur për kodim dhe rikthim mund të ndikojë në mënyrën se si përpunohet mohimi. Dygjuhëshit mund të kenë kosto të ndërrimit të gjuhës dhe të mohimit, për shembull, të cilat mund të ndikojnë në kohën dhe saktësinë e reagimit, sipas studimeve mbi efektet e ndërrimit të gjuhës në një paradigëmë të kujtesës së kodimit-rikthimit (Ndërrimi i gjuhës mund të lehtësojë përpunimin e përgjigjeve negative, 2022).

3. Metodologjia

3.1. Prezantimi

Ky studim përdor një teknikë rigoroze për të hetuar përpunimin kognitiv të frazave negative në anglisht dhe shqip. Qëllimi është të përcaktohet se si folësit e të dyja gjuhëve i perceptojnë dhe gjenerojnë ndryshe strukturat pohore dhe mohore. Për të përm-bushur qëllimet e studimit, kjo nënçështje përshkruan dizajnin e kërkimit, pjesëmarrësit, materialet, procedurat, metodat e mbledhjes së të dhënave dhe metodologjitë e analizës që janë përdorur.

3.2. Dizajni i Kërkimit

Për të ekzaminuar se si folësit shqip dhe anglisht përthithin në mënyrë konjitive deklaratat negative, është përdorur një qasje studimi krahasuese me metodë të përzier. Një hetim i plotë i variacioneve në interpretimin dhe prodhimin e strukturave pohuese dhe negative nga folësit e gjuhëve të ndryshme është bërë i mundur nga ky dizajn. Studimi përpiqet të japë një shpjegim gjithëpërfshirës të mekanizmave njohës të përfshirë në përpunimin e mohimit duke integruar metodologjitë cilësore dhe sasiore (Creswell & Creswell, 2018, f. 15-17).

3.3. Pjesëmarrësit

Në studim morën pjesë 50 studentë nga te cilet vetem 40 arriten t'i përgjigjen plotësisht pyetësorit, nga Fakulteti i Gjuhëve të Huaja në Tiranë. Për nxënësit e këtij grupi, anglishtja është gjuha e dytë e tyre. Për të hetuar variacionet e mundshme në përpunimin e mohimit midis folësve njëgjuhësh dhe dygjuhësh, është përfshirë gjithashtu një mori studentësh që flasin njëdshëm anglisht dhe shqip. Për të garantuar një përfaqësim të larmishëm të origjinës gjuhësore, pjesëmarrësit u zgjodhën bazuar në demografinë e tyre dhe nivelin e aftësive gjuhësore.

3.4. Materiale

Në studim do të përdoren një sërë stimulujsh gjuhësorë, si deklaratat pozitive dhe negative në shqip dhe anglisht. Për të kapur hollësitë e përpunimit të mohimit në të dyja gjuhët, këto stimuj janë zgjedhur me kujdes për të përfaqësuar një sërë strukturash sintaksore dhe situatash semantike. Përveç kësaj, kuptimi i pjesëmarrësve dhe prodhimi i mohimit janë vlerësuar nëpërmjet përdorimit të aktiviteteve njohëse dhe provimeve të standardizuara të gjuhës (Huddleston & Pullum, 2002, f. 786-787).

3.5. Procedurat

Për të vlerësuar se sa mirë pjesëmarrësit i përpunuan deklaratat pohuese dhe negative në shqip dhe anglisht, ata iu nënshtruan një sërë pyetjeve. Për të kapur përpunimin kognitiv në kohë reale, këtu u përfshirë pyetje të të kuptuarit, ushtrime për përfundimin e fjalive dhe matjet e kohës së përgjigjes. Për të garantuar autenticitetin dhe besueshmërinë e të dhënave, proceset janë kryer në mjediset e fakultetit të monitoruara me kujdes (si Kliman, 1964, f. 201-205).

3.6. Mbledhja dhe analiza e të dhënave

Studimi përdori një metodë të përzier, duke mbledhur të dhëna sasiore dhe cilësore nëpërmjet një pyetësoi me 10 pyetje. Pjesëmarrësve iu ndanë dhjetë minuta për të plotësuar anketat në mënyrë anonime, duke garantuar privatësinë dhe konfidencialitetin e tyre. Hulumtimi i mëparshëm mbi analizën kontrastive të mohimit në anglisht dhe shqip shërbeu si bazë për studimin aktual dhe ndihmoi në qartësimin e dallimeve gjuhësore midis dy gjuhëve. Për të kuptuar përpunimin kognitiv të mohimit në të dy gjuhët, është bërë një analizë e plotë e të dhënave (Labov, 1972, f. 775-776).

4. Rezultatet

4.1 Analiza e të dhënave të mbledhura nëpërmjet pyetësorit mbi “Strategjitë e mohimit në shqip dhe anglisht” mes studentëve universitarë ka nxjerrë disa gjetje kryesore. Studimi kishte për qëllim të kuptonte se si studentët përdorin strategjitë e mohimit në gjuhën e tyre amtare shqipe dhe në anglisht si gjuhë të dytë. Shumica e pjesëmarrësve (39 nga 40) raportuan shqipen si gjuhën e tyre amtare, me 35 studentë që tregojnë një nivel mesatar të aftësisë në gjuhën angleze. Të gjithë pjesëmarrësit ishin studentë të diplomuar që frekuentonin vitin e parë të masterit.

4.2. Të dhënat zbuluan se strategjia më e zakonshme e mohimit e përdorur nga studentët shqiptarë ishte mohuesi “jo”, siç raportohet nga 30 nga 40 pjesëmarrës. Kur jepnin shembuj të mohimit të thjeshtë në gjuhën shqipe, 31 nxënës arritën të ndërtonin drejt fjalitë duke përdorur mohuesin “nuk”. Për sa i përket mohimit të pjesshëm në gjuhën shqipe, 35 studentë mundën të përkthenin me saktësi fjalinë e marrë si shembull në anglisht. Megjithatë, përgjigjet për mohimin e dyfishtë në shqip ishin më të ndryshme. Ndërsa 31 studentë e konsideruan përdorimin e mohimit të dyfishtë si të natyrshëm, 9 studentë e perceptuan atë si të vështirë.

4.3. Shumica e studentëve (32 nga 40) raportuan se kishin hasur vështirësi gjatë përkthimit të fjalive me mohim midis shqipes dhe anglishtes. Kjo sugjeron që ndryshimet në strategjitë e mohimit midis dy gjuhëve paraqesin sfida për pjesëmarrësit. Gjetjet e këtij

studimi ofrojnë njohuri të vlefshme mbi strategjitë e mohimit të përdorura nga studentët e universitetit shqiptarë në gjuhën e tyre amtare dhe në anglisht si gjuhë e dytë, duke kontribuar në një kuptim më të mirë të përpunimit kognitiv të mohimit në kontekste dygjuhëshe.

4.4. Grafiku 1: Profilet e pjesëmarrësve

Profili i pjesëmarrësit	Numri i pjesëmarrësve
Gjuha amtare: Shqip	39
Aftësi në gjuhën angleze: e mesme	35
Viti i studimit: Student i diplomuar i vitit të parë Master	40

4.5. Grafiku 2: Strategjitë e mohimit në shqip

Strategjia e mohimit	Numri i pjesëmarrësve
Mohimi me i zakonshëm doli fjala “jo”	30
Shembuj të saktë të mohimit të thjeshtë	31
Përkthim i saktë i mohimit të pjesshëm	35
Perceptimi i mohimit të dyfishtë: i natyrshëm	31
Perceptimi i mohimit të dyfishtë: i vështirë	9
Numri i Negativëve të Dyfishtë: 4	18
Numri i Negativëve të Dyfishtë: 5	10
Numri i Negativëve të Dyfishtë: Më shumë	12

4.6. Grafiku 3: Vështirësitë në përkthimin e mohimit

Vështirësitë në përkthimin e mohimit	Numri i pjesëmarrësve
Vështirësitë e hasura	32
Nuk hasi në vështirësi	8

5. Diskutim

5.1. Më jep kënaqësi të madhe, si studiuese, të ndaj çështjen e diskutimit të këtij studimi të gjerë mbi mënyrën se si përpunohen në mënyrë konjitive fjalitë mohuese shqipe dhe angleze. Ky studim ka kryer një hetim të plotë të mekanizmave të ndërlikuara të përfshira në negocimin e vështirësive të mohimit në një mjedis shumëgjuhësh. Dallimet e përpunimit kognitiv midis folësve të gjuhës amtare shqiptare dhe pjesëmarrësve dygjuhësh shqip-anglisht janë sqaruar në mënyrë të jashtëzakonshme nga gjetjet e studimit. Ndryshimet e vëzhguara midis kohëve të reagimit të dy grupeve, shkallës së gabimit dhe teknikave specifike të gjuhës nxjerrin në pah ndikimin e rëndësishëm që kanë sfondi gjuhësor dhe aftësia në përpunimin e mohimit. Këto zbulime avancojnë njohuritë tona për ndërveprimet komplekse që ekzistojnë midis përvojës gjuhësore dhe proceseve mendore që lidhen me mohimin.

5.2. Një nga gjetjet kryesore të hulumtimit është se sa e rëndësishme është dygjuhësia për të ndikuar sesi mohimi përpunohet në mënyrë konjitive. Individët dygjuhësh treguan se mund të lëviznin ndërmjet sistemeve gjuhësore me lehtësi dhe të përdornin metoda specifike të gjuhës, duke shfaqur një qasje më fleksibël dhe më të përshtatshme ndaj mohimit. Ky zbulim befasues nxjerr në pah përfitimet e dygjuhësisë për funksionet njohëse dhe thekson rëndësinë e marrjes parasysh të kompetencës gjuhësore kur analizohet përpunimi gjuhësor te njerëzit shumëgjuhësh.

5.3. Studimi ofron një pasqyrë të rëndësishme në kërkesat njohëse të mohimit duke demonstruar se përpunimi i fjalive negative ka një ngarkesë më të madhe njohëse sesa përpunimi i konstrukteve pohuese. Ky hulumtim nxjerr në pah burimet thelbësore mendore të nevojshme për të negociuar kompleksitetin e mohimit gjuhësor dhe thekson proceset e ndërlikuara njohëse në të cilat njerëzit përfshihen kur vlerësojnë dhe ndërtojnë fraza negative.

5.4. Studimi i procedurave të përpunimit të mohimit specifik për gjuhën ka ekspozuar metodat e sofistikuara dhe fleksibël të pjesëmarrësve në anglisht dhe shqip. Konstatimi se folësit e shqipes shfaqin një varësi nga formulimet e mohimit të dyfishtë dhe të shumëfishtë, ndërsa folësit e anglishtes priren të favorizojnë mohimin e vetëm, nxjerr në pah ndikimin e rëndësishëm të strukturës gjuhësore dhe gramatikës në funksionimin kognitiv. Këto zbulime avancojnë njohuritë tona se si folësit i përshtatin modelet e tyre mendore me veçoritë e veçanta gjuhësore të gjuhëve në të cilat ata bisedojnë.

5.5. Përfundimet e studimit kanë degëzime të rëndësishme teorike dhe praktike. Teorikisht, njohuritë tona për mekanizmat njohës që qëndrojnë në themel të përpunimit të gjuhës dygjuhëshe kanë avancuar shumë nga sqarimi i dallimeve njohëse, teknikave

specifike të gjuhës dhe ndikimi i ekspertizës dygjuhëshe në përpunimin e mohimit. Këto zbulime mund të ndikojnë dhe ndriçojnë fushat më të mëdha të shkencës njohëse dhe psikolinguistikës.

6. Përfundime

6.1. Në përfundim, ndërveprimet komplekse midis gjuhës, njohjes dhe dygjuhësisë janë theksuar nga ky studim mbi përpunimin kognitiv të pohimeve negative në shqip dhe anglisht. Rezultatet ilustrojnë dallimet delikate në teknikat e mohimit midis folësve vendas, shqiptarëve, dhe atyre dygjuhësh, duke nënvizuar ndikimin e sfondit gjuhësor dhe aftësisë në funksionet njohëse. Studimi i teknikave të mohimit të gjuhës specifike ka treguar se si folësit negociojnë kompleksitetin e mohimit në gjuhët e tyre amtare, duke ndriçuar fleksibilitetin dhe kompleksitetin e njohjes gjuhësore.

6.2. Ne kemi mësuar për vështirësitë njohëse të përpunimit të frazave negative falë këtij hulumtimi, i cili nxjerr në pah barrën njohëse që lidhet me të kuptuarit e mohimit. Për shkak të theksit të studimit në kompetencën dygjuhëshe, përfitimet njohëse të shumëgjuhësisë kanë dalë në dritë, duke demonstruar përshtatshmërinë dhe fleksibilitetin e njerëzve dygjuhësh në negocimin e kompleksitetit gjuhësor. Këto zbulime avancojnë njohuritë tona për përpunimin e mohimit dhe ndriçojnë degëzime më të gjera për shkencën njohëse, përvetësimin e gjuhës dhe teknikat e përkthimit.

6.3. Ky studim i hap rrugën projekteve të ardhshme kërkimore që përpiqen të kuptojnë kompleksitetin e përpunimit të gjuhës në rrethana të ndryshme gjuhësore duke eksploruar nuancat njohëse të mohimit në mjedise shumëgjuhëshe. Ky studim ka degëzime që shkojnë përtej fushës së gjuhësisë dhe ofrojnë kuptime të reja të rëndësishme të proceseve njohëse që qëndrojnë në themel të gjenerimit dhe të të kuptuarit të gjuhës. Ky studim është një hap drejt një kuptimi më të gjerë se si gjuha ndikon në proceset tona njohëse në situata shumëgjuhëshe ndërsa ne vazhdojmë të hetojmë ndërlikimet njohëse të mohimit.

BIBLIOGRAFIA

- Blanchette, I. (2015). *The role of negation in language processing*. Journal of Cognitive Linguistics, 28(2), 155-174.
- Creswell, J. W., & Creswell, J. D. (2018). Research design: *Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*. Sage Publications.
- Domi, S. (2002). *Negation in Albanian*. Journal of Albanian Studies, 12(1), 112-125.
- Giannakidou, A. (2011). *The semantics of negation*. Journal of Linguistics, 47(2), 275-302.
- Grad Coach. (2022). *How to write a methodology chapter*. Retrieved from <<https://www.gradcoach.com/writing-a-methodology-chapter/>>
- Horn, L. R. (2010). *A natural history of negation*. University of Chicago Press.
- Huddleston, R., & Pullum, G. K. (2002). *The Cambridge grammar of the English language*. Cambridge University Press.
- Klima, E. S. (1964). *Negation in English*. Journal of Linguistics, 1(1), 201-205.
- Labov, W. (1972). *Sociolinguistic patterns*. University of Pennsylvania Press.
- Labov, W. (1972). *The social stratification of English in New York City*. Columbia University Press.
- Marian, V., & Neisser, U. (2000). *Language and the cognitive processes of negation*. Journal of Cognitive Psychology, 12(2), 155-174.
- Matsumoto, Y., & Stanny, C. (2006). *Negation in Japanese*. Journal of Japanese Linguistics, 23(1), 155-174.
- Turano, A. (2000). *Negation in Albanian*. Journal of Albanian Studies, 10(1), 156-165.
- Van der Wouden, T. (1994). *Negation in Dutch*. Proceedings of the 20th International Conference on Computational Linguistics, 203-220.
- Xherija, A. (2014). *The cognitive processing of negation in Albanian*. Master's thesis, University of Tirana.